

Premise istorice ale învățământului superior din Oradea și istoricul Universității Creștine Partium

Oradea s-a afirmat ca un important centru administrativ, legislativ, cultural și bisericesc chiar din secolul al XIII-lea. În perioada regilor angevini (sec. XIV-XV) Oradea cunoaște o perioadă de înflorire renașcentistă. Episcopul *Vitéz János* (1408-1472) – cel căruia Iancu de Hunedoara i-a încredințat educația fiilor săi – deci și pe cea a viitorului rege *Matei Corvin* – a ridicat orașul de pe malurile Crișului la rangul unui puternic centru umanist european, care a atras numeroși savanți ai vremii, cel mai cunoscut dintre ei fiind Johannes Regiomontanus, reputat astronom și matematician. În acest mediu a crescut și a fost educat, până la plecarea sa la studii în Italia (Padua, Ferrara), distinsul poet de expresie latină *Ianus Pannonius*. Legături strânse cu Oradea a avut și marele umanist *Nicolaus Olahus* (1493-1568), înrudit cu dinastia domnilor munteni.

Calvinismul pătrunde în Oradea pe la mijlocul secolului al XVI-lea. Reformații își înființează prima școală în anul 1557, aceasta obținând rangul de colegiu în 1565. Studenții orădeni au astfel prilejul de a dobândi însemnate cunoștințe teologice, filosofice, juridice, de limbi antice și orientale etc. Instituția întreține relații strânse cu universitățile din Wittemberg, Heidelberg, Leiden, Cambridge etc. Cucerirea Oradiei de către turci în 1660 curmă însă în mod tragic activitatea acestui prestigios colegiu.

Despre o viață muzicală organizată în Oradea se poate vorbi odată cu numirea baronului Patachich Ádám în fruntea eparhiei romano-catolice (1759). Om de cultură cu vaste legături în cercurile intelectuale ale Curții, acesta s-a preocupat cu predilecție de coordonatele spirituale ale misiunii sale. A întemeiat o bibliotecă impozantă compusă din 15.000 de volume, a adus la curtea sa personalități de seamă, oameni de cultură, artiști. Orchestra catedralei Sfântul Ladislau conținea 25 de muzicieni conduși, tot la inițiativa lui Patachich, de personalități de marcă ale vremii ca Michael Haydn (1760-1762) și Ditters von Dittersdorff (1765-1769). Însărcinat de episcop să constituie o orchestră, acesta din urmă a prezentat săptămânal câte două concerte cu ajutorul unui ansamblu de 12 instrumentiști, 22 de cântăreți și personal auxiliar. În reședința episcopală s-au desfășurat, de asemenea, spectacole teatrale care însă, la fel cu cele muzicale, au fost interzise de Curte fiindcă nu interpretau doar muzică religioasă și nu respectau zilele de post.

Următoarea instituție de învățământ superior în limba maghiară, ținând de tradiția orașului Oradea, este *Academia Regală de Științe Juridice* fondată de Maria Tereza în anul

1777. Aici a activat la începutul anilor 1920 – până la mutarea facultății la Cluj – Onisifor Ghibu, personalitate marcantă a spiritualității românești.

La scurt timp după revoluția din decembrie 1989 s-a înființat **Institutul Superior Reformat „Sulyok István”**, purtând numele primului episcop al eparhiei reformată fondatoare. Noua instituție de învățământ superior a luat ființă în baza autorizației de funcționare nr. 4805/1991 emisă de Secretariatul de Stat pentru Culte cu consimțământul Ministerului Învățământului și Științei ca facultate a Institutului Teologic Protestant din Cluj. Institutul orădean a funcționat de la începutul anului universitar 1990-1991 în baza deciziei nr. 628 a Consiliului Dirigent al Eparhiei Reformate de pe lângă Piatra Craiului, propunându-și într-o primă etapă formarea unor profesori de religie în cadrul unui program cu frecvență redusă. A fost de altfel unicul an de studiu cu predare în această formă de învățământ.

În octombrie 1991 a intrat pe porțile Institutului prima generație de studenți ai cursurilor la zi la specializările *Teologie reformată - Asistență socială*, *Teologie reformată - Limba și literatura germană și Teologie reformată - Științe juridice*. Trunchiul comun de studiu l-a constituit *Teologia reformată didactică* – curs cu caracter teologic – căruia i s-a asociat câte o specializare laică. După terminarea celor 5 ani de studii absolvenții au obținut o dublă licență conform specializării urmate.

În urma adoptării și promulgării Legii nr. 88 din 1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor, Institutul Superior Reformat „Sulyok István” din Oradea a înaintat dosarele de autoevaluare în vederea obținerii autorizațiilor de funcționare pentru specializările existente. În urma desfășurării procesului de evaluare academică, specializările **Teologie didactică reformată**, **Asistență socială** și **Teologie didactică reformată - Limba și literatura germană** au obținut avizul favorabil al Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare. În cursul anului 1998 a fost înaintată cererea de autorizare provizorie pentru specializarea **Muzică religioasă**, autorizată prin H. G. nr. 535 din 7 iulie 1999.

Modificările aduse Legii nr. 84/1995 (Legea Învățământului), adoptate de Parlamentul României la 1 iulie 1999, au deschis noi perspective de dezvoltare învățământului din România. Articole ale legii modificate (Art. 123 alin 1-4; Art. 9, alin 3-5; Art. 124) au creat cadrul legislativ prin care persoanele aparținând minorităților naționale pot înființa, administra și întreține instituții de învățământ particulare de orice nivel în condițiile legii. Totodată s-a garantat dreptul ca examenele de încheiere a studiilor de orice nivel să fie susținute în limba în care au fost studiate disciplinele respective. Posibilitățile create prin modificarea legii învățământului au determinat conducerea Facultății de Teologie Reformată din Oradea a

Institutului Teologic Protestant din Cluj să inițieze demersurile necesare în vederea creării unei unități de învățământ superior distincte. Inițiativa s-a concretizat prin înființarea **Fundației Pro Universitate Partium**, scopul acesteia fiind acela de a contribui la promovarea și dezvoltarea culturii, învățământului și științelor specifice comunității maghiare din România prin crearea și asigurarea unui cadru corespunzător pentru funcționarea unei instituții de învățământ superior cu profil complex, european.

Tribunalul Județean Bihor - Oradea a dispus prin sentința civilă nr. 118/N/1999 din 20 septembrie 1999 înregistrarea **Fundației Pro Universitatea Partium**, cu sediul în Oradea, str. Mihai Pavel nr. 10, ca organizație neguvernamentală, non-profit, cu personalitate juridică. La 1 octombrie 1999 a avut loc ședința reunită a membrilor fondatori și a Consiliului de Conducere a Fundației Pro Universitate Partium, la care s-a decis înființarea **Universității Creștine Partium**, cu sediul în Oradea, str. Primăriei nr. 36. Totodată Consiliul de Conducere al Fundației a aprobat organigrama și structura de conducere a viitoarei universități. Conducerea Universității a purces apoi la elaborarea **Cartei Universității, Regulamentului de organizare și desfășurare a procesului de învățământ și Regulamentului de ordine interioară și disciplină** – documente aprobate în ședința din 3 decembrie 1999 a Senatului Universității.

Noua instituție a pornit la drum cu trei specializări – **Limba și literatura română, Filosofie și Management** – autorizate să funcționeze provizoriu conform legislației în vigoare (H.G. 1215/29.11. 2000), forma de învățământ de zi.

În vederea lărgirii spectrului specializărilor din cadrul universității și a dezvoltării programelor de pregătire din domeniul socio-uman, Senatul Universității a hotărât întocmirea rapoartelor de autoevaluare pentru specializările:

- **Limba și literatura engleză**, autorizată să funcționeze prin H.G. 410/2002;
- **Limba și literatura germană**, autorizată să funcționeze prin H.G. 944/2002;
- **Economia comerțului, turismului și serviciilor**, autorizată să funcționeze prin H.G. 944/2002;
- **Asistență socială**, autorizată să funcționeze prin H.G. 693/2003;
- **Sociologie**, autorizată să funcționeze prin H.G. 693/2003;
- **Teologie didactică reformată**, autorizată să funcționeze prin H.G. 944/2002;
- **Limba și literatura engleză-limba și literatura română**, autorizată să funcționeze prin H.G. 693/2003;
- **Arte plastice (grafică)**, autorizată să funcționeze prin H.G. 944/2002;

Pedagogie muzicală, autorizată să funcționeze prin H.G. 410/2002.

Universitatea Creștină Partium se înființează prin Legea nr. 196 din 21 octombrie 2008 „ca instituție de învățământ superior, persoană juridică de drept privat și de utilitate publică, parte a sistemului național de învățământ”. (Art. 1.) Universitatea „se înființează cu următoarea facultate și specializări acreditate: Facultatea de Științe Socio-Umane, cu specializările *asistență socială*, *limba și literatura germană* și *teologie reformată didactică*, toate cu predarea în limba maghiară.” (Art. 2.)

Conform Legii nr. 196 din 21 octombrie 2008, în structura universității „intră și facultățile și specializările, altele decât cele prevăzute la Art. 2., acreditate sau autorizate să funcționeze provizoriu prin hotărâre a Guvernului, în condițiile prevăzute de lege.” (Art. 3.)